

Kőszegi Lapok

2000.

HELYTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT

3. szám

A KŐSZEGI HIDEGVÍZ-GYÓGYINTÉZET ELSŐ ÉVTIZEDEI (1894-1916)

A XIX. század első felében a gyógyítás történetének eseményei közül kiemelkedik a hidegvíz-kezelés fölkarolása. Eredetét a fölvilágosodás természettiszteletében találjuk. A romantika korában a természet gyógyító erőiben hívó ember nemcsak kiterjesztette bizalmát a tiszta vízre, hanem szinte általános hatással ruházta fel. Valójában tehát sok évszázada ismert gyógymódról van szó, amit Vincenz Priessnitz¹,

az általa alapított gräfenbergi fürdőben kúraszerűen vezetett be 1826-ban. Gräfenberg később fokozatosan vesztett jelentőségéből, nem épült ki világfürdővé, mint a nyugat-csehországi fürdők: Karlsbad, Marienbad, Franzensbad. Ellenben hidegvíz-gyógyintézetet – ez volt a korabeli neve – minden minősített Monarchiabeli fürdő-

helyen létrehoztak. Más helyeken is létesültek ilyen intézetek, mivel az ott alkalmazott gyógymódok nem kötődtek sem a forrásvízhez, sem az éghajlathoz, tehát kellő fölszereltség esetén mindenütt alkalmazhatók voltak.²

A kőszegi polgármester asztalára 1892 augusztusában került dr. Dreiszker József³ budapesti gyakorló or-

vos kérelme, hogy a régi sörház épületéhez tartozó terület megvásárolhassa, ott vízgyógyintézetet hozzon létre. Indoklása szerint ebben az időszakban csak az ország északi és keleti vidékén volt ilyen gyógyító hely, a Dunántúlon még nem.⁴

A vízgyógyintézet létrehozásának kérdésével az 1890-es évek elején rengeteget foglalkozott a „Kőszeg és Vidéke” című újság. A település idegenforgalmának fellendítése érdekében a város képviselőtestülete felismerte a kérdés fontosságát és a polgármester is sürgette a megállapodást. Így Kőszeg városa egy 5-6000 forint értékű telket adott át 1000 forintért. Az Albrecht főherceg-féle óvári sörgyár azonban még 3 évig bérelt egyes épületrészeket. Velük külön tár-

Dreiszker József vízgyógyintézete képeslapon (1906 előtt)

gyalások után sikerült megegyezni.⁵

1892 októberében tárgyalta a megye törvényhatósági bizottsága a vízgyógyintézet ügyét. Dreiszker dr. azt kérelmezte, hogy a budapesti intézetek mintájára állíthassa fel a kőszegit. A hatóság, tekintettel a város kitűnő fekvésére, támogatta az ötletet és így terjesztette tovább a kormány elé.⁶ Dreiszker József 1892. november elejére

¹ Priessnitz, Vincenz (1799-1851): osztrák laikus gyógyító, ő kezdeményezte a hideg-, ill. állott vizes borogatás alkalmazását lázas és gyulladásos betegségek esetén a láz csökkentésére és a gyulladásos tünetek enyhítésére. Új Magyar Lexikon. 5. Mf.-R. Bp. 1961. 480. p.

² Kósa László: Fürdőélet a Monarchiában. Bp. 1999. 23-24. p.

³ Dr. Dreiszker József Kőszegen született 1847-ben. 1877-ben Budapesten nyert orvosi diplomát. 1883-ig a budai irgalmasok kórházában működött főorvosként. Ezután 11 évet praktizált a II. kerületben. Innen jött 1894-ben Kőszegre. Itt hamarosan a kőszegi kereskedelmi kör elnöke lett. A budapesti szabók betegsegélyző

egylete és a gróf Ráday-féle veterán egyesület érdemei elismeréséül díszoklevéllel tüntette ki. Kőszeg = Magyarország és a Nagyvilág. 1898. 3. sz. 23. p.

⁴ Kőszeg és hidegvízgyógyintézete. = Kőszeg és Vidéke (továbbiakban: KésV) 1892. aug. 28. 1-2. p.

⁵ A vízgyógyintézet. = KésV 1892. szept. 18. 1-2. p.

⁶ A vízgyógyintézet. = KésV 1892. okt. 30. 2. p.

megkapta a belügyminisztériumtól az engedélyt, hogy Kőszegen hidegvíz-gyógyintézetet állíthasson fel.⁷

A munkákat 1893 júniusában kezdték, amikor Dreiszker Kőszegre költözött. A munka első részében a sörház Sziget utcai részét bontották le, hogy a tényleges építkezéshez foghassanak. Az épületet szeptember közepéig kívánták tető alá hozni, hogy a következő év tavaszán megkezdhessék a kezeléseket.⁸

Az intézet 1894. március végére készült el. Dreiszker József a vízkúra mellett masszázst, villanyozást, gyógytornát, pneumatikus belégzést kívánt alkalmazni a betegek gyógyítására.⁹ A nyitást követő második hónapban a tulajdonos csökkentette az eredetileg meghirdetett árakat, így már heti 25 forintért lakást, ételmezést és gyógykezelést kaphattak a vendégek.¹⁰

Dreiszker József¹¹
(1847-1916)

A külsőleg is csinos épület Kőszeg város északi részén, a Róti-völgy elején, a Kálvária-hegy alatt, a Gyöngös-patak mentén épült fel. Az intézet három részből állt: lakó- és fürdőházból, valamint a gazdasági épületből. Az intézethez tartozott még az úgynevezett József- és Anna villa, amelyekben 9 szoba, míg az intézetben 34, nagyjából egyforma vendégszoba várta a vendégeket.

A fürdőház egy teljesen különálló épület volt, amelyet elláttak minden, a gyógyításhoz szükséges eszközzel. A középső részén volt a tornaterem, ahol külön helyezték el a férfiakat és a nőket is. A fürdő három részből állt: vetkőző kabinok, gyógyterem és a fürdő helyiségek. A gyógyteremben volt egy nagy vízmedence, 3 fehér fakád, különféle alakú és célú zuhanyzók és a betegek fektetésére szolgáló ágyak. A vizet szélkerékkel hajtott motor emelte a tartályba. Zuhanyfürdőre is volt lehetőség, valamint a Gyöngyös patakban is lubickolhattak a bátrabbak.¹²

A főépület földszinten helyezték el az étkező- és játéktérmet. Étkezéskor az intézeti vezető és felesége is megjelent a vendégek között. A betegek napközben

főleg a parkszerűen kialakított kertben tartózkodtak, ahol volt egy szép szökőkút is. A széltől és az út porától egy nyárfasor védte a területet. A tágas verandáról szép kilátás nyílt a környező tájra.¹³

Az intézetbe belépő minden beteg köteles volt magát alávetni az intézeti szabályoknak és az orvosi előírásoknak. A vendégeknek a bejelentési lapon fel kellett tüntetniük a nevüket, lakóhelyüket és foglalkozásukat. Minden beteget, aki a vízgyógymódot és a különböző eszközöket igénybe vette előzetesen az orvos alaposan megvizsgálta és a gyógymódot egy 10 krajcárért kapható füzetbe jegyezte be. A fürdőszemélyzet köteles volt az előírások szerint mindent végrehajtani. A gyógymódotól való eltérést a rendelő orvos tudta nélkül, még a beteg kérelmére sem tehették meg. A gyógyeljárásokat különben az orvos szigorúan ellenőrizte.

A gyógyászati kezeléseket a fürdőtermekben hajtották végre. Az orvos naponta délelőtt 9-10-ig, míg délután 2-3 óráig rendelt, de ha kellett a nap minden időszakában rendelkezésre állt. Súlyosabb esetekben az orvos saját szobájában látogatta meg a beteget.¹⁴

A vízgyógymód használata nem volt kötve semmilyen évszakhoz, így télen és nyáron is lehetett folytatni. A fürdőket naponta 1-2, esetleg 3 alkalommal előírhatták. Reggel a vízgyógyműveletek 5-7 óra között történtek. A fürdés után a lehető leggyorsabban fel kellett öltözni, utána következett egy kényelmes séta, esetleg testgyakorlat, amely nem volt fárasztó. A reggeli séta 1, legfeljebb 2 óra hosszúságú lehetett, amely után következett a reggeli, 7-8 óra közötti időben. (Itt jegyezzük meg, hogy Dreiszker József már 1894 nyarán belépett a Kőszegi Turista Egyesületbe, amelynek munkájában a későbbiekben is tevékenyen részt vett, mert a vendégei sokszor használták az egyesület által karbantartott turista utakat.)¹⁵ A délelőtt folyamán újabb sétát, tornázást, vagy nem fárasztó testi munkát írtak elő a betegeknek.

Minden bennlakó gyógyvendég az intézet által fel-szolgált ételeket volt köteles elfogyasztani. A főétkezést, az ebédet 12-13 óra között közösen fogyasztották el az étteremben. Az ebéd 3, esetleg 4 tál ételből állt, úgymint leves, marhahús mártással, sült főzelékkel, vagy komppóttal, tészta és gyümölcs. A gyomorbetegék étrendjére az orvos külön figyelmet fordított és részükre az étteremben külön asztalt terítettek. Italként a friss kút- és forrásvíz, kivételképpen orvosi rendelésre bor, esetleg sör is fogyasztható volt.

Az ebéd után körülbelül 2 órányi pihenést írtak elő társalgás, olvasás, zenélés vagy társasjáték keretein belül.

A délutáni kúra 4 órakor kezdődött, amely után szintén 1-2 órás sétát kellett folytatni. Este 6 órakor, vasár- és ünnepnapok kivételével gyógytornát tartottak, amelyet minden betegnek ajánlottak. A tornázás után ismét rövid pihenés következett, majd este 7 órakor a vacsora. Az orvos által külön rendelt esti kúrát 9 órakor végezték el. Az intézetet 10 órakor bezárták, ahonnan az orvos engedélye nélkül kimaradni nem lehetett.¹⁶

⁷ Vízgyógyintézet. = Vasmegeyi Lapok (továbbiakban: VL) 1892. nov. 3. 4. p.

⁸ Lesz víz-gyógyintézet Kőszegen. = VL 1893. jún. 15. 4. p.

⁹ Hidegvíz gyógyintézet Kőszegen. = VL 1894. márc. 22. 5. p.

¹⁰ Hidegvíz-gyógyintézet. = VL 1894. júl. 1. 4. p.

¹¹ Kőszeg = Magyarország és a Nagyvilág, 1898. 3. sz. 22. p.

¹² Dreiszker József: A kőszegi vízgyógyintézet. Szombathely, 1901. 85-88. p.

¹³ Vízgyógyító-intézetünk. = KésV 1897. aug. 15. 1-2. p.

¹⁴ A hidegvíz-gyógyintézet. = KésV 1894. máj. 6. 1-3. p.

¹⁵ Új tagok. = KésV 1894. jún. 10. 2. p.

¹⁶ Dreiszker: i. m. 94-112. p.

A gyógyintézet házirendje

„Saját személyzet, a gyógyműveletek végrehajtására, nem engedtetik meg.

Legzélszerűbb a lakást előre megrendelni. A lakás távozáskor 8 nappal előbb felmondandó, különben az egész heti bér számíttatik.

Az érkezési nap, az elutazási nappal viszonyítva jön számításba, az az, ha valaki este érkezik, és este távozik, csak egy nap lesz számítva.

A heti számla minden vasárnapon délelőtt kiegyenlítettendő, a midőn nyugtázva lesz. Egyes napok ára az első hét előtt, a heti számlához külön lesz írva.

A teljes heti bér akkor is fizetendő, ha valaki egy hétnél rövidebb ideig akár az étkezéstől elmarad, akár a kúrát megszakítja.

A gyógyvendégek senkit sem helyezhetnek el szobáikban, az igazgatóságnál történt előleges bejelentés nélkül.

A gyógyvendégek hozzátartozói, ismerősei szintén részt vehetnek a közös asztalon, de szükséges, hogy ez előre be legyen jelentve.

Spiritus lámpákon főzni a szobában, tűzveszély elkerülése végett tilos.

Bútorok, kerti ültetvények és a fürdő berendezési tárgyak megkímélése a gyógyvendégek figyelmébe ajánltatik.

Szándékos vagy esetleg okozott károk megtérítendő.

Fürdőzési órák alatt csakis a gyógyműveletet használók léphetnek a gyógyterembe.

Az öltöző és gyógyterembe, valamint az ebédlőbe, a dohányzás tilos.

Kutyákat az intézetbe hozni nem szabad.

A fürdő személyzet a legnagyobb pontossággal és minden eltérés nélkül, köteles az előírt gyógyműveleteket végre hajtani, azért is kéretnek a t. gyógyvendégek, hogy a netalán előforduló hanyagságot, figyelmetlenséget vagy önkéntes eljárást a szolgaszemélyzet részéről, az igazgatóságnál orvoslás végett azonnal bejelentésük.

Árszabály bennlakók részére.

Egy személynek ellátása, lakása, vízkúrával együtt hetenkint. 50 korona

A Souterrainbe 10 koronával olcsóbb, (csak nyáron használható).

Két személy ellátása 1 szoba 2 ágygal és vízkúra hetenkint 90 korona

Ha két személy egy szobában lakik és csak az egyik használja a kúrát, a másik csak kísérő, de teljes ellátásban részesül. 82 korona

Gyermekek az évekhez viszonyítva fizetnek. (12. évtől teljes ár).

Massage és villanyozás, ha szükségeltetik, teljes 2 korona, részletes 1 korona

Lignosulfit 1 órai inhaláció 1 korona

A vízgöygmód alkalmazásánál az intézettől esetleg

Köszegen Dr. Dreiszker J. sanatoriuma és vizgyógyintézete

márczius hó 30-tól nyitva.

Rendszer:

Priesnitz és Kneipp, villanyozás,
massage, gyógytornászat,
diaetetikai eljárás.

Gondos orvosi felügyelet.

**Teljes ellátás igen mérsékelt
árért.**

10-8

Prospektus ingyen.

Az igazgatóság.

Hirdetés 1896-ból¹⁷

használt pokrócz, lepedő, törülköző, testkötő és más tárgyakért csekély heti bér számíttatik. Ha azonban e tárgyak a gyógyvendégek sajátja, a heti bér elmarad, de a tisztántartásról saját maga kell, hogy gondoskodjék.

Fürdőszolgálat, szobatakarítás, ruha- és cipőtisztítás, hetenkint 1 személy után 4 korona.

Ha valaki este hús ételt óhajt, vagy orvosilag rendeltetik, a rendes ár mellett hetenkint 10 koronával többet fizet.

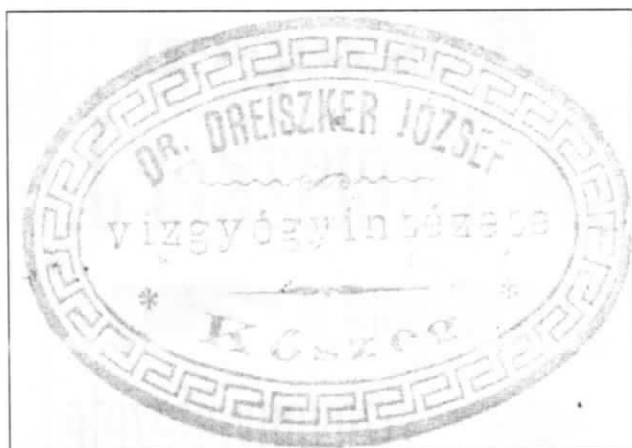
Árszabály bejárók részére jegy szerint számíttatik.

10 jegy 12 korona
30 jegy 30 korona

Ezen jegyekkel akármely vízműveletet használni lehet a lepedő és törülköző beleértve, csak a bepakolásnál minden jegyre 40 fillér ráfizetendő. Kneippkúra használóknak 13 jegy 8 korona. Egyszerű víztíprásért, ha ez a

¹⁷ Hirdetés = Szombathelyi Újság 1896. május 13. 8. p.

gyógyteremben történik, 20 fillér fizetendő. Ezen árakban az orvosi tiszteletdíj beszámítva nincsen, rendes körülmények között minimális honorárium hetenként 6 korona.¹⁸

Az intézet pecsétje (1905)¹⁹

Jól prosperált a Kőszegen alapított intézet. Működéséről a tulajdonos 1895-ben kiadott egy prospektust. Ebben a fényképet közölték az épületről, bemutatták a belső elrendezést, kimutatást készítettek a különböző betegségekkel itt kezeltéről. Az első évben 129 beteget kezelték itt, akik közül 89 személy gyógyultan távozott, míg 38 főnek javult az állapota.

Igen érdekes esetleírást is közöltek a „Kőszeg és Vidéke” című újság hasábjain. Egy mankóval is csak nehezen közlekedő nemescsói földműves – akinek korábban nem használt a hévízi fürdő sem – 2 havi vízkúra, masszázss és rendszeres táplálkozás után fel tudott menni a 393 m magas Kálvária hegyre. A lábán lévő duzzanatok és köszvényes csomók pedig teljesen elmúltak.²⁰

A vízgyógyintézetben kezelték száma 1894 és 1901 között:

Év	Látogató száma (fő)
1894	129
1895	144
1896	141
1897	149
1898	188
1899	160
1900	161 ²¹
1901	130 ²²
Összesen	1202

Dreiszker doktor minden évben jelentést állított össze a kőszegi vízgyógyintézetben kezelték számáról, illetve a meteorológiai adatokat is közölte az alispáni hivatal felé.

¹⁸ Dreiszker: i. m. 117-119. p.

¹⁹ Vas Megyei Levéltár (továbbiakban: VaML) Vas Vármegye Alispánjának Közigazgatási iratai (továbbiakban: Alisp. ir.) X. 3064/1906.

²⁰ Vízgyógyintézetünk. = KésV 1895. márc. 24. 1. p.

²¹ Dreiszker: i. m. 102. P.

²² VaML Alisp. ir. X. 20/1901.

Gyógykezelték 1905-ben:

Férfi 102	nő 51	gyermek 6	összesen 159
Állandó vendég 148			ideiglenes 11
Bennlakó 125			bejáró 34
Belföldi 155			külföldi 4
Meggyógyult: férfi 79, nő 39, gyermek 6,			összesen 124
Javult: férfi 17	nő 13	gyermek –	összesen 30
Eredmény nélkül: férfi 3	nő 2	gyermek –	összesen 5

Kor szerint.

5-től 10 évig	férfi –	nő 4
10-től 20 évig	férfi 8	nő 7
20-től 30 évig	férfi 26	nő 9
30-től 40 évig	férfi 28	nő 12
40-től 50 évig	férfi 17	nő 8
50-től 60 évig	férfi 16	nő 6
60-től 70 évig.	férfi 9	nő 4
70-től 75 évig	férfi 2	nő 1

Meteorológiai észleletek.

Hőmérsékleti viszonyok

Hónap	Hőmérséklet havi középértékben			Középhőmérséklet
	7 óra	14 óra	21 óra	
Április	6,7 °C	11,2 °C	7,4 °C	8,4 °C
Május	12,4 °C	17,5 °C	11,8 °C	13,9 °C
Június	16,8 °C	21,8 °C	16,4 °C	18,3 °C
Július	19,4 °C	29,9 °C	18,7 °C	21 °C
Aug.	17,8 °C	23,5 °C	17,3 °C	19,5 °C
Szept.	13,7 °C	19,7 °C	14,5 °C	16 °C

Csapadék viszonyok

Hónap	Csapadékos nap	Csapadék mennyisége
Április	10	35 mm
Május	10	93 mm
Június	9	81 mm
Július	12	108 mm
Aug.	8	107 mm
Szept.	10	96 mm ²³

Gondot jelentett azonban az intézet életében az 1900-as évek elején a megyében is megjelenő konkurencia. 1905-ben Tarcsafürdőn hoztak létre hidegvíz-gyógyintézetet²⁴, de még ebben az évben Geiszt Lajos is

²³ VaML Alisp. ir. X. 3064/1906.

²⁴ „A vízgyógyintézet 1905-ben épült és a legkényesebb igényeket is kielégíti. Férfiak és nők részére külön osztálya van. Tanult személyzet által – szigorú orvosi ellenőrzés mellett – alkalmaztatnak: az összes hydriatikus műveletek, gőz- és forró-lég kezelés, a zuhanyok minden fajtája, villanyos fürdők, Leiter-készülékek, stb. stb. A villanyozást és a nemesebb szervek masszálását csakis az intézet vezető orvosa végzi.” Tarcsa gyógyfürdő és vízgyógyintézet ismertetője. Szerk.: Barta Kornél Bp. é. n. 13. p.

hasonló intézményt kívánt létesíteni Szombathelyen a Gyöngyös patak mellett.²⁵

Ez utóbbi miatt 1906-ban Dreiszker dr. panasszal fordult Mezihradszky Kálmán vármegyei tisztii főorvoshoz, mivel Szombathelyen a Geiszt-féle gőzfürdő homlokzatán, valamint a Széll Kálmán utcában egy hirdető táblán vízgyógyintézetként hirdették a fürdőtelepet. Dreiszker szerint ezt jogtalanul tették, mivel a vízgyógyintézet cím használatához nem rendelkeztek belügyminiszteri engedéllyel. E panaszt egyébként megvizsgálták, és jogosnak találták. Ezért kérték az alispánt, hogy távolítsa el a betegeket megtévesztő táblákat.²⁶

Az 1912-ben Fodor Oszkár szerkesztésében megjelent „A magyar fürdők kalauza” című kiadványban ismertette a kőszegi vízgyógyintézetet és szanatóriumot. Ebből kiderül, hogy a város mindent elkövetett ebben az időben, hogy a nyaralók figyelmét Kőszegre irányítsák. A gyógyintézet körül szőlőhegyek és kertek voltak, a tiszta- és pormentes levegő, a sétathe-

lyek sokasága kedvezett a kikapcsolódni vágyóknak. Az első helyen említették a sétathegyek közül az intézeti kertet, szökőkutat és a tekepályát, amely a legszebb fenyőkkel voltak beültetve.

Az intézet egész éven átnyitva volt. Télen egy, nyáron két orvos működött benne, s így állandó felügyelet mellett végezték a kezeléseket. A következőket írták az ismertetőben az intézetről:

„Az intézet minden hygénikus követelményeknek megfelelően be van rendezve, villamosvilágítással. A szanatórium emeletes és 34 száraz, tágas, magas, czélszerű butorzzattal ellátott szobákkal bír, ketten is kényelmesen lakhatják. Ezeken kívül van egy 17 méter hosszú ebédlő zongorával, játékkerem 14 méter tekeasztallal. Ezen két nagy termet egy 50 négyzetméteres üvegveranda köti össze, azonfelül van az igazgatóorvos 3 szobás lakása. A szuterénben cselédlakások az egyik oldalon, a másik oldalon az éléskamra és a pinczehelyiségek vannak és a fényképezéshez szükséges sötétkamra. A fürdőház egy különálló épület, de csak 8 méter távolságban van a főépülettől. Közepén van egy nagy tornaterem, innen van a bejárás a külön férfi és külön női fürdőhelyiségbe, a szénsavas fürdőbe és az orvosi rendelőszobába.

²⁵ VaML Szombathely Város Polgármestere Közigazgatási iratai III. 447/1905.

²⁶ VaML Alisp. ir. X. 14719/1906.

A forrólég használatra és a lignosulfit inhalációra egy külön szoba van berendezve. A napfürdő, melynek szintén külön férfi és külön női osztálya van, a parkban van elhelyezve.

Az intézetben a Winternitz-²⁷, Preissnitz- és Kneipp-vízkúra²⁸ alkalmaztatik, mindenkor a legnagyobb tekintettel a beteg erejére, testi állapotára és egyéniségére.

Eszközöltelemek egész- és félfürdők, ülő- kéz-, lábfürdők, lemosások. Ledörzsölések, száraz és nedves begöngyölítések, gőzszekrények, zuhanyok, villamozás, massage, gyógytornázás, pneumatikus és lignosulfit belégzés, forróléghasználat, erőművi gyakorlat az ergostaton és súlyzókkal, fafűrészelés, favágás, diétikus eljárás, ugymin: elvonó és hízlalókúra.²⁹

A szanatóriumok, gyógyfürdők környéküknek élénk életet és folyamatos változást biztosítottak. Kőszeg nyári idegenforgalmának élénkülését a táj és a kedvező éghajlati viszonyok mellett az 1894-ben megnyitott fürdőintézet is jelentősen befolyásolta.³⁰

Dreiszker József gyógyintézet tulajdonos 1916. december 6-án 72 éves korában meghalt. Az intézet révén, amelyet 1894-től

²⁷ A vízgyógyászati tudományos továbbfejlesztői közül a hírneves Wilhelm Winternitz (1835-1917), csehországi származású bécsi orvosegyetemi professzor nevét kell megemlíteni. Winternitz azzal szerzett elismerést, hogy a tapasztalati úton kialakított vízkúrát klinikai körülmények között alkalmazta. *Kósa*: i. m. 25-26. p.

²⁸ Kneipp, Sebastian (1821-1897): A vízgyógyászat laikus úttörője, német plébános. A róla elnevezett gyógyeljárás lényege az ember és környezete (külvilága) közötti megzavart viszony helyreállítása fény-, nap-, levegő-, klíma-, hideg-, melegingerek, nyugalom, mozgás, hidrotéripiás beavatkozások (lemosás, zuhanyozás, leöntés, fürdő, pakolás stb.) a Kneipp-kúra eredményes lehet betegségek megelőzésére, a szervezet erősítésére, lábadozás idején a szív és vérkeringés, a légutak, az emésztőszervek megbetegedéseiben, reumatizmusban, anyagcsere- betegségekben. Új Magyar Lexikon. 4. K-Me. Bp. 1961. 158. p.

Kneipp betegségmegelőző, természetes testedző vízgyógyászati tapasztalati úton, természetgyógyászként fejlesztette ki. A korszak jellegzetes terméke, gyorsan európai hírnévre szert tévő főműve, a „Mein Wassercur”(1887) tizenöt év alatt akkoriban szokatlanul magas, négyszáz ezres példányszámban hetven kiadásban fogyott el. Magyara is szinte azonnal és gyorsan egymás után hárman lefordították. Az egyik kiadáshoz maga Habsburg József főherceg írt előszót és beszámolt arról, hogyan gyógyította meg a Kneipp-kúra. Közben alakult meg az Országos Magyar Kneipp-Egyesület Budapesten (1893), melynek önálló sajtója is volt, a Kneipp Újság (1899). *Kósa*, 1999. 25. p.

²⁹ Fürdők és nyaralóhelyek. A magyar fürdők kalauza. Szerk.: Fodor Oszkár XVI. évf. Bp. 1912. 79-81. p.

³⁰ Vízgyógyító-intézetünk. = KésV 1897. aug. 15. 1-2. p.

évről évre fejlesztett, messze földön ismerték. A király elismerésül a „*Ferenc József rend*” lovagjává üttötte.³¹

³¹ Dreiszker József dr. = Szombathelyi Újság, 1916. dec. 7. 3. p.

Az intézet a tulajdonos halála után is tovább működött, de a működésének feltárása további kutatásokat igényel.

Bajzik Zsolt

A hidegvíz-gyógyintézet Kőszeg nevezetességei között a várost bemutató képeslapon (1900 körül)

A lap megjelenését támogatta:

KŐSZEG VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALA

ANTIKVÁRIUM KŐSZEG (Városkapu u. 4.)

ISSN 1586-1023

Kiadó és szerkesztő:
Söptei Imre

Címlap és nyomdai előkészítés:
Németh József